

A XIX. század nagy orosz realista festői

Az orosz irodalom XIX. századi klasszikusainak világirodalmi jelentőségével már több mint félévszázad óta tisztában van az egyetemes irodalomtudomány — s ami még ennél is fontosabb: az olvasmányok eleven élményének közvetlen hatása alatt a világ megszámlálhatatlan milliói is több mint fél évszázad óta, nap mint nap, újra és újra állást foglalnak az orosz remekírók mesterművei mellett.

Nem így álltunk eddig — sajnos — az orosz képzőművészet mestereivel szemben. Egyszerűen azért mert — nem ismertük őket. Pedig a XIX. század nagy orosz realistái, a legjelentősebb képzőművészek — a maguk művészetének eszközeivel ugyanazoknak a nagyszerű feladatoknak teljesítését tűzték maguk elé, mint a nagy orosz irodalom: a nép igazságának, az elnyomás ellen küzdők harcainak, az emberi haladás ügyének szolgálatát. A XIX. századi orosz festőművészet legáltalánosabb vonása a művészek munkáiban mindig kifejezésre jutó erkölcsi és társadalmi felelősségérzés határozottsága. Az orosz realisták nem csak azért festettek, hogy szaporítsák a szép képek tiszteletreméltó sorozatát — tisztában voltak azzal, hogy a képek igazi szépségéhez szervesen hozzátartozik a képben kifejezésre jutó állásfoglalás emberi becsületessége is. Csak így válhat a mű jelentős emberi tetté.

Ha átlapozzuk azt a szép albumot, melyet „A 19. század nagy orosz realista festői” címen a Művelt Nép Könyvkiadó most jelentetett meg — meggyőződhetünk a fenti megállapítás igazságáról. Az album 36 festmény szép, színes reprodukcióját tartalmazza. Mintha egy kitűnően megrendezett kiállításon vonulnánk végig: kibontakozik előttünk az orosz realista festőművészet egész története.

Az orosz realista festőművészet legjelentősebb alkotásai — *életképek*. Rendkívüli drámai erő, s mindig mély, igaz emberi hangulat jellemzi ezeket a képeket. A nézőt szinte részévé teszik ezek az alkotások az ábrá-

Rjepin önarchépe (1887).

zolt jelenetnek, olyan lenyűgöző reális erővel idézik fel a festői látomást. Rjepin „A propagandista elfogatása” c. drámai erejű képén részesei vagyunk az izgalmas helyszíni szemlének, melyet a rendőrség kopói rendeznek a letartóztatott szegényes otthonában, s magunk is erőt merítünk a lefogott forradalmár elszánt tekintetének biztos, mély tüzeből. Így, ilyen elháríthatatlan emberi közvetlenséggel szólnak minden nézőhöz az orosz realizmus nagymestereinek képei, s ezért érzi a magáénak s érti meg legmélyebb mondanivalójában is a nézők hatalmas tömege ezeket a képeket.

S hogy a realizmus milyen nagyszerű, üde, költői szépségekkel is gazdag, annak példáiként elég az orosz tájképfestészetnek olyan mestereire hivatkoznunk, mint Siskin, Klodt és Levitan.

A kitűnően összeválogatott képanyag pompás bevezető az orosz realizmus festészetének ismeretébe. *Ék Sándor* bevezető tanulmánya nagy ösz-

szefoglalásban megismerteti az olvasóval az orosz történelem döntő fordulatát hozó eseményeinek jelentőségét s mindig rámutat a művészet fejlődésének a társadalmi és politikai fejlődéssel való szerves kapcsolataira.

Nagy élmény, nagyszerű tanulmány az orosz realizmus festőművészetének megismerése. Nemcsak azért, mert eddig egy nem ismert, vagy csak felületesen ismert terület sok örömet adó

felfedezésének érzésével tölt el, hanem azért, mert az orosz realizmus művészetének élő tanulságai a mi számunkra, épp a magyar művészeti fejlődés mai szakaszában, rendkívüli jelentőségűek, s közvetlenül gyakorlati értékek.

Sz. P.

A 19. század nagy orosz realista festői. 36 festmény Ék Sándor bevezető tanulmányával. 16 l. (Művelt Nép könyvkiadó) — 21.50

A FILM MŰVÉSZET KÉRDÉSEI

D. I. Jerjomin a leghaladóbb szovjet filmesztétika, dramaturgia és kritika legkiválóbb művelőinek egy-egy cikkét tárja e gyűjteményben az olvasó elé, hogy e tanulmányok tükrében megmutassa azt a hatalmas küzdelmet, melyet az élenjáró szovjet filmművészet mesterei vívtak a marxi esztétika, valamint Lenin és Sztálin örökérvényű tanításainak fegyverzetével a dolgozó nép nagy tömegeitől idegen, sőt azzal élesen szembenálló, tehát reakciós burzsoá filmesztétika fráziselméletei ellen. Ez a harc — és ez nem volt kétséges — a pártos szocialista realizmus teljes győzelmével és a l'art pour l'art, polgári, kozmopolita, apolitikus és pesszimista elméletek legteljesebb kudarcaival végződött.

K. Szimonov: „A szovjet filmirodalom feladatai.“ — V. Scserbina: „Harc a szovjet filmirodalom magas eszmeiségéért.“ — G. Grakov: „A kommunizmusért vívott harc pátosza.“ — A. Szolovjov: „Egy új műfaj fejlődésének útja.“ — D. Jerjomin: „A konfliktus szerepe a filmvígjátékban.“ — V. Zsdan: „A népszerű-tudományos film dramaturgiai kérdései.“ — N. Szokolova: „A film történetéről.“ — I. Manyevics: „A forgatókönyv és a film.“ — V. Vajszfeld: „A filmirodalom mesterségbeli kérdései.“ — L. Pogozseva: „A párbeszéd szerepe a forgatókönyvben és a filmben.“ — V. Gracsev: „Az élet igazsága.“ — K. Iszajeva: „A szocialista munka témája I. A. Pirjev alkotásában.“ — és végül G. Kremljov: „Győz a szovjet hazafiság.“ című tanulmányai magas példái annak a tapasztalatnak, hogy nem tévedhet el az izmusok, a formakeresés és a tematika rengengetében az a művész, aki saját népének széles rétegeire támaszkodik, forrón szereti hazáját, lelkesíti a nemzeti érzés, fűti a haladó és nagy hagyományok szeretete, szenvedélyesen érdekli hazájának sorsa, népének jövője és aki e nagy és nemes érzések természetes hevíületét a szocialista-realista alkotásokra törő őszinte igénytel és a becsületesebb emberek boldog világát megteremtő marxista-leninista tudomány ismeretével gazdagítja.

A szovjet film igen fontos szerepet tölt be az emberek millióinak kommunista nevelésében. Sztálin elvtárs mondta:

„A film a szovjet hatalom kezében óriási, felbecsülhetetlen erőt jelent. A film, a tömegekre gyakorolt különös hatásánál fogva segít a munkásosztálynak és pártjának a dolgozók szocialista szellemű nevelésében, szervezi a tömegeket a szocializmusért vívott harcban, emeli kultúrájukat és politikai harckészségüket.“

Sztálin elvtársnak ez a nagyjelentőségű nyilatkozata, meghatározza a filmművészet fejlődésének irányát és valóban, a szovjet filmművészet mesterei a „Patyomkin cirkáló“, „Az anya“ és más filmek megjelenése óta egész sereg hatalmas és már a film klasszikusai közé sorolható alkotással bizonyították be, hogy megértették nagy népük igényét és felismerték saját feladataikat. K. Szimonov a nép igényének és a művész feladatának ezt a természetes egységét így határozta meg: „Az élenjáró szovjet olvasók és nézők ugyanazt a gondolkodásmódot követelik meg művészeinktől, ahogyan ők maguk is gondolkoznak. Ezúttal nem irodalmi stílusról, hanem betűszerint a gondolkodás stílusáról beszélünk. Színmű és filmirodalmunktól azt követeli a nép, hogy a gondolat stílusa — a nagy kategóriákban és a széles fogalmakban történő gondolkodás stílusa legyen, amelynek alapját a pártszerűség, a kommunizmus győzelmébe vetett hit képezi“.

Vajjon így és erről írnak az élenjáró szovjet filmművészet mesterei? Határozottan!